

ዳኞች፡- መንበረፀሐይ ታደሰ

ሐጎስ ወልዱ

ሂሩት መለሰ

አልማው ወሊ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች፡-1. አቶ ተፈሪ ሐጎስ

2. አቶ ዛፋወርቅ ሐጎስ

3. ወ/ሮ ዓጼሃና ሐጎስ

} ወኪል አንደኛ አመልካች - ቀረቡ

ተጠሪ፡- አቶ ተስፋይ ገ/አግዚአብሔር - ጠ/መድሀን መሐሪ - ቀረቡ

ፍ ር ድ

በዚህ መዝገብ የቀረበው ጉዳይ የውርስ ጥያቄን የሚመለከት ነው። አመልካቾች ለምዕራባዊ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ባቀረቡት መቃወሚያ የእህታቸው ልጅ አቶ ሣምሶን ተስፋይ ከዚህ ዓለም በሞት መለየታቸውን የሚቼ ወራሾች ተጠሪ ብቻ ሳይሆኑ አመልካቾችም መሆናቸውን ተጠሪ ግን ለብቻቸው ውርስ አጣርተው በፍ/ቤት ማፀደቃቸውን ገልፀው ይኸው ሪፖርትና ሪፖርቱን መሠረት ተደርጎ ለተጠሪ የተሰጣቸው የወራሽነት ምስክር ወረቀት እንዲሰረዝ ጠይቀዋል። በተጨማሪም በሚች ስም የተመዘገበው ቤት ከእናት ወገን የመጣ በመሆኑ ሊወርሱ የሚገባቸው አመልካቾች ብቻ መሆናቸው የሚች ገንዘብን በተመለከተ ከተጠሪ ጋር እኩል ሊካፈሉ እንደሚገባና በዚህ መሠረት የወራሽነት ምስክር ወረቀት እንዲሰጣቸው ጠይቀዋል። ተጠሪም ለቀረበው መቃወሚያ በሰጡት መልስ ክርክር የተነሳበት ቤት የተሰራበትን ቦታ ወ/ሮ አመዘነች ከማዘጋጃ ቤት ተመርተው ለልጃቸው ለወ/ሮ አበበች ሐጎስ በስጦታ ሰጥተዋቸው ወ/ሮ አበበች ቤት እንደሰሩበት አመልካቾች ቦታው የእናታችን ነው በሚል ክስ አቅርበው ተጠሪ ልጃቸውን ወክለው ተከራክረው ቦታው የወ/ሮ አበበች ነው ተብሎ መወሰኑን ቦታው በምሪት የተገኘ እንጂ በውርስ የተላለፈ ርስት ባለመሆኑ የቤተሰብ ንብረት ነው ሊባል እንደማይቻል ገልፀው ተከራክረዋል።

ፍ/ቤቱም የግራ ቀኝን ክርክር ሰምቶ ርስት የሚለው ቃል መራት የግለሰብ እያለ መሸጥ መለወጥ በሚቻልበት ጊዜ የመጣ ሆኖ በአንድ ወገን ዘር ሐረግ የመጣ ቅርስ መሠረት በማድረግ ነው በተያዘው ጉዳይ የሚች እናት ቦታውን በስጦታ ካገኙ በኋላ ንብረት ያስፈሩበት ስለሆነ የአንድ ወገን ዘር ሐረግ ነው ሊባል አይችልም፤ የሚች የአቶ ሳምሶን ተስፋይ ብቸኛ ወራሽ ተጠሪ ብቻ ናቸው የሚቼ እናት ሚችን ሳይወርሱ ስለሞቱ አመልካቾች እህታቸውን ተክተው ሊወርሱ አይችሉም በማለት የአመልካቾች ክስ ውድቅ አድርጓል። በዚህ ውሳኔ ላይ አመልካቾች ለትግራይ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤትና ለክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት አቤቱታ አቅርበው አቤቱታቸው ውድቅ ተደርጎባቸዋል። የአሁኑ ሰበር አቤቱታ የቀረበው በዚህ ውሳኔ ላይ ነው። አመልካቾች በአቤቱታቸው ወ/ሮ አመዘነች ለሚች እናት በስጦታ የሰጡት ቤት የነበረበት ቦታ ነው ስለሆነ ከእናት ወገን የተገኘ ንብረት ለእናት ወገን ሊሰጥ ይገባል፤ ቤቱን የሰሩት የሚች እናት ናቸው ቢባል እንኳን እህታቸውን ተክተው ሊወርሱ ስለሚችሉ ውርሱ ለተጠሪ ብቻ መተላለፉ ስህተት ነው የሚል ነው። ችሎቱም የሚች ገንዘብ በሙሉ ተጠሪ እንዲወርሱ እና ከእናት ወገን የመጣ የማይንቀሳቀስ ንብረት /ቤት/ ለሚች አባት ይገባል በሚል የሰጠው ውሳኔ አግባብነት ለመመርመር አቤቱታው ለሰበር ችሎት ያስቀርባል በማለቱ ግራ ቀኝ የጽሑፍ ክርክራቸውን አቅርቧል። ችሎቱም መዝገቡን መርምሯል።

ከፍ ሲል እንደተመለከተው ተጠሪ የልጃቸውን ውርስ አጣርተው በፍ/ቤት በማግኘታቸው አመልካቾች ተቀዋሚ ሆነው ቀርበዋል። አመልካቾች መቃወሚያ ያቀረቡት የሚች አቶ ሳምሶን ተስፋይ እናት የአመልካቾች እህት በመሆናቸው የሚችን ውርስ እህታቸውን በመተካት የመውረስ መብት ያላቸው መሆኑን ምክንያት በማድረግ ነው። በመሆኑም ስለ ተተኪ ወራሽነት በፍ/ሕግ ውስጥ የተደነገጉትን ድንጋጌዎች ማየት ተገቢ ይሆናል። በፍ/ብ/ሕ/ቁ. 842/3/ ስር እንደተመለከተው የሚች ልጆች የመጀመሪያ ደረጃ ወራሾች ሲሆኑ ልጆች ቀድመው ከሞቱና ወደታች የሚቆጠር ተወላጅ ትተው ከሆነ ተወላጆቹ ወላጆቻቸውን ተክተው ሚችን እንደሚወርሱ ያመለክታል። ሚች ልጆች የሌሉት ከሆነ እናትና አባት ሁለተኛ ደረጃ ወራሾች እንደሚሆኑና አባት ወይም እናት ቀድመው ከሞቱም የእነሱን ፋንታ ልጆቻቸው ወይም ወደታች የሚቆጠሩ ተወላጆች እነሱን ተክተው እንደሚወርሱ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 843/ 844/2 ተመልክቷል። በአባት ወይም በእናት በኩል ወደታች የሚቆጠር ከሌለ ውርሱ በሙሉ ለሌላው መስመር ላለ ወራሽ እንደሚተላለፍ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 844/3 ያመለክታል። ከፍ ሲሉ ከተመለከቱት ድንጋጌዎች የተተኪ ወራሽነት የተፈፀሙት ወሰን ወደታች በሚቆጠሩ ተወላጆች እንጂ ወደ ጎን በሚቆጠር ዝምድና እንዳልሆነ መገንዘብ ይቻላል። በተያዘው ጉዳይ አመልካቾች የሚች እናት ወደታች የሚቆጠሩ ተወላጆች ሳይሆኑ ወደጎን የሚቆጠሩ ዘመዶች ወይም እህቶች ናቸው። በመሆኑም ከጅምሩም ቢሆን የሚችን እናት ተክተው ወራሽ ለመሆን የሚያስችላቸው መብት አልነበራቸውም። የሚች እናት ትተው የሄዱት ወደታች የሚቆጠሩ ተወላጆች ስለሌላቸው ውርሱ ሊተላለፍ የሚችለው ለሌላኛው መስመር ወራሽ በዚህ ጉዳይ ለሚች ወላጅ አባት ነው። በመሆኑም አመልካቾች እህታቸውን ተክተው መውረስ ስለማይችሉ ቀድሞውንም ቢሆን ተቃውሞ ለማቅረብ የሚያስችላቸው መብት አልነበራቸውም። በዚህም ምክንያት የሚች እናት የተረከቡት ባዶ ቦታ ሳይሆን ቤት የተሰራበት ቦታ ነው የሚለው ክርክርም ሆነ የሚችን ገንዘብ ለመካፈል ያቀረቡት ክርክር ተቀባይነት የለውም።

በመሆኑም የስር ፍ/ቤቶች የሚች አቶ ሳምሶን ተስፋይ ውርስ በሙሉ ለተጠሪ ሊተላለፍ ይገባል በማለት በሰጡት ውሳኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት ፈጽመዋል ለማለት ስላልተቻለ ተከታዩ ውሳኔ ተሰጥቷል።

ው ሣ ኔ

1. የምዕራባዊ ዞን ማዕከላዊ ፍ/ቤት የመዝገብ ቁጥር ባልተጠቀሰ ጥር 21 ቀን 2001 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ የትግራይ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 7370 መጋቢት 11 ቀን 2001 ዓ.ም የሰጠው ትእዛዝ እና የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁ. 30799 ግንቦት 27 ቀን 2001 ዓ.ም የሰጠው ትእዛዝ ፀንቷል።
2. ወጪና ኪሳራ ግራ ቀኝ የየራሳቸው ይቻሉ መዝገቡ ተዘግቷል። ለመዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ተ.ወ